

ЛЕКЦІЯ 8.

Політична думка України у міжвоєнну добу (Підручник, с. 292-451)

1. Соціально-політичні наслідки революції 1917-1921 рр.
для українських земель.
2. Комуністична політична думка в УСРР у 1920-ті рр.
3. Розвиток політичної науки в українській еміграції.
4. Консерватизм як напрям політичної думки.
5. Міжвоєнний націоналізм.
6. Ідеї ненаціоналістичних політичних сил Західної України.

1. Соціально-політичні наслідки революції для українських земель

- Українські землі у складі різних держав. Утворення УСРР та федерації радянських республік (СРСР). Українські землі у складі Польщі, Чехословаччини, Румунії
- Політична монополія ВКП(б), складовою якої є КП(б)У, та комуністичної ідеології;
- нова економічна політика;
- політика українізації (коренізації) – адміністративно-територіальний устрій, мовна, освітня політика тощо;

Декрет ВУЦВК та РНК УСРР від 1.08.1923 р. «Про заходи рівноправності мов і про допомогу розвитку української мови». Комісія з українізації на чолі з В.Затонським.

- розмаїття напрямів та стилів у культурі.

2. Комуністична політична думка в УСРР у 1920-ті рр.

- Спадок теоретиків світового комунізму (К.Маркс, Ф.Енгельс)

Всесвітня комуністична революція. Комунізм як посткапіталістична суспільно-економічна формація. Диктатура пролетаріату як перехідна фаза до комунізму.

- Твори загальносоюзних теоретиків комунізму та соціалізму (В.Ленін, М.Бухарін, Й.Сталін, Л.Троцький та ін.)

Об'єкт досліджень – соціалізм як перша стадія комунізму, шляхи побудови соціалізму, диктатура пролетаріату, економічна політика, ставлення до селянства, концепція авангардної партії, національна політика, освітня політика тощо.

- Твори українських теоретиків у річищі загальносоюзних концепцій (Х.Раковський, В.Чубар та ін.)
- «Українізаційні» концепції політичної думки (М.Скрипник та ін.)
- «Націонал-ухильництво» (О.Шумський, М.Хвильовий, М.Волобуєв, Ю.Лапчинський та ін.)
- «Русифікаційні» українські концепції (Д.Лебідь та ін.)

МИКОЛА СКРИПНИК (1872-1933)

Народний комісар освіти УСРР

«Донбас і Україна (з історії революційної боротьби на Україні 1917–1918 рр.)» (1921)

«Історія пролетарської революції на Вкраїні» (1923)

«Жовтнева революція і революція права» (1927)

«Хвильовізм та шумськізм» (1927)

«Десять заповідей культурного будівництва» (1927)

«Права та стан національних меншостей на Україні» (1929)

- Проти планів створення СРСР на принципах автономізації
- Майбутнє України залежатиме від сприяння партії та панівного класу процесам опанування широкими верствами української мови і культури («Донбас і Україна...»)
- «Піднесення всебічного розвитку української культури й українізації всього нашого культурного життя із забезпеченням культурних і національних потреб усіх національних меншин України» («Десять заповідей...»)
- Боротьба проти хвильовизму та шумськізму

МИКОЛА ХВИЛЬОВИЙ (ФІТІЛЬОВ) 1893-1933

Засновник «Гарта», ВАПЛІТЕ, «Пролітфронта»

«Камо грядеши» (1925)

«Думки проти течії» (1925)

«Україна чи Малоросія?» (1926)

- Гасло «Геть від Москви». Орієнтація на Європу
- Вітаїзм та роль національної еліти; критика українофільства
- Підтримував теорію боротьби двох культур, але закликав стати на бік української

ОЛЕКСАНДР ШУМСЬКИЙ (1890-1946)

Входив до УКП, УКП(боротьбистів)

Народний комісар освіти УСРР

«На третьому фронті» (1925)

Лист О. Шумського до Політбюро ЦК КП(б)У (1927)

- Проти призначення керівників КП(б)У з Москви
- Відмовився засудити Хвильового

«Російський комуніст править у партії ...за підтримки нікчемних малоросів, які в усі епохи були лицемірними, по-рабськи нечесними та зрадливими. Тепер він співає про свій фальшивий інтернаціоналізм, відкидає з байдужим виглядом усе українське і завжди готовий наплювати на нього, якщо це дасть йому можливість зайняти кращу посаду» (Лист О. Шумського...)

ГЕОРГІЙ (ЮРІЙ) ЛАПЧИНСЬКИЙ (1886-1937)

Голова Полтавської ради робітничих та солдатських депутатів

- «Гомельское совещание (воспоминания)» (1926)
- «Національна політика КП(б)У та помилки її колишніх противників» (1926)
- «Національна політика за десять років соціальної революції» (1927)

- За створення незалежної УКП
- За справжній федералізм. Органи федерації мають формуватись із представників республік

МИХАЙЛО ВОЛОБУЄВ (1903-1972)

- «До проблем української економіки» (1928)
- «Проти економічної платформи націоналізму (До критики волобуївщини)» (1930)

- Проти тези про єдність російської й української економік. Україна залишається економічною колонією Росії
- За економічну самостійність України, надання права й можливості управляти народним господарством
- За зменшення відрахувань України до всесоюзного бюджету

**ДМИТРО ЛЕБІДЬ
(1893-1937)**

**Секретар ЦК КП(б)У
«Деякі питання партійного
з'їзду» (1923)**

Теорія боротьби двох культур –
міської російської та сільської
української. КП(б) у цій боротьбі
має зберігати нейтралітет

3. Розвиток політичної науки в українській еміграції

**ОЛЬГЕРД БОЧКОВСЬКИЙ
(1885-1939)**

**«Націологія і націографія» (1923)
«Вступ до націології» (1934)
«Наука про націю та її життя»
(1939)**

**ВОЛОДИМИР СТАРОСОЛЬСЬКИЙ
(1878-1942)**

**«Теорія нації» (1921)
«Держава і політичне право» (1923)
«До питання про форми держави»
(1925)**

- Напрямок досліджень – націологія
- Ввів поняття «етнополітики» (взаємини нації та держави)
- Виокремлення демократичного націоналізму та ірраціонального паннаціоналізму
- Державницький націоналізм

**СТАНІСЛАВ ДНІСТРЯНСЬКИЙ
(1870-1936)**

**«Конституція Західно-української народньої
республіки» (1920)**

«Загальна наука права і політики» (1923)

«Нова держава» (1923)

«Погляди на теорії права та держави» (1925)

- Поняття суверенітету та подвійної (зовнішньої та внутрішньої) легітимності держави («Нова держава»)
- Держава як суб'єкт узгодження соціальних інтересів («Загальна наука...»)
- Організаційний механізм державної влади («Конституція...»)

Народницькі концепції

- Тяглість державницьких традицій України
- Народоправ'я
- Демократизм
- Республіканізм

**СЕРГІЙ ШЕЛУХІН
(1864-1938)**

**«Історикоправні підстави
нашої державності»
(1929)**

- Чорноморсько-Балтійська вісь

**РОСТИСЛАВ ЛАЩЕНКО
(1878-1929)**

**«Лекції по історії українського
права. Т. 1: Княжа доба»
(1923)**

**«Лекції по історії українського
права. Т. 2: Литовсько-
польська доба» (1924)**

4. Міжвоєнний консерватизм

**В'ЯЧЕСЛАВ ЛИПИНСЬКИЙ
(1882-1931)**

«Україна на переломі. 1657-1659» (1920)
«Релігія і церква в історії України» (1925)
«Листи до братів-хліборобів» (1926)

- Державність
- Легітимна трудова монархія
- Класократія
- Територіальний патріотизм
- Релігійний етос

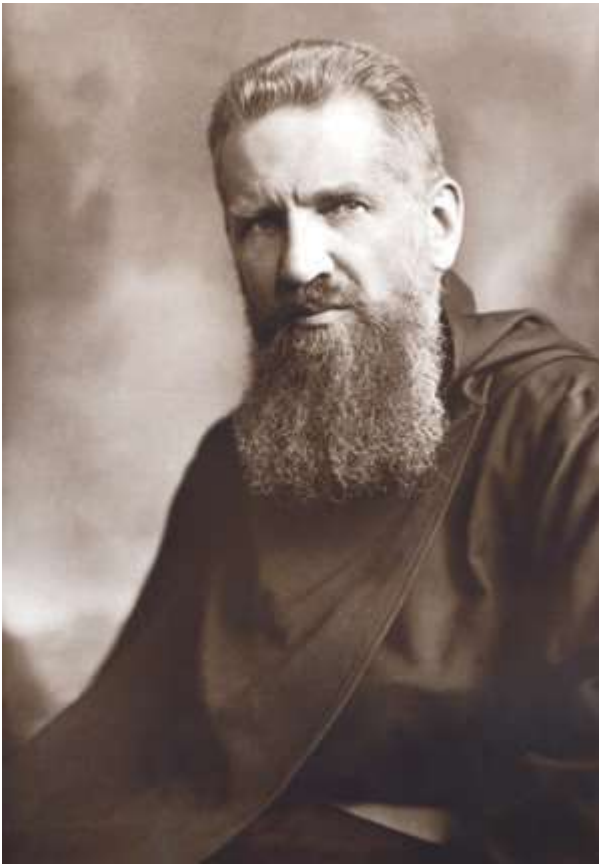
**СТЕПАН
ТОМАШІВСЬКИЙ
(1875-1930)**
«Галичина» (1915)
«Під колесами історії» (1922)

- Галичина як носій українського духу

**ВАСИЛЬ КУЧАБСЬКИЙ
(1895-1945??71)**
«Більшовизм і сучасне завдання українського народу» (1925)
«Україна і Польща» (1933)
«Українська державна путь» (1934)

- Концепція «позитивного мілітаризму»

ХРИСТІЯНСЬКИЙ КОНСЕРВАТИЗМ

**АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ
(1865-1944)**

Глава Української греко-католицької
церкви

**«Про переслідування християнської віри
в Радянській Україні, Білорусії й Росії»
(1930)**

**«Слово до української молоді» (1932)
«Осторога перед загрозою комунізму»
(1936)**

- Любов до ближнього як основа політичної влади
- Християнський патріотизм як концепція служіння
- Відкинення терористичних методів боротьби
- Більшовизм як нехтування Божих правд і людських приписів етики

5. Міжвоєнний націоналізм

ДМИТРО ДОНЦОВ
(1883-1973)

Теоретик інтегрального
(чинного) націоналізму
«Націоналізм» (1926)

«Дух нашої давнини» (1944)
«Хрестом і мечем» (1967)

- Експансіонізм, воля до життя
- елітаризм, авторитаризм
- Антисоціалізм, антилібералізм
- Концепція партії
- Пріоритет зовнішньої політики

ЮРІЙ ЛИПА
(1900-1944)
«Призначення
України» (1938)
«Чорноморська
доктрина» (1940)
«Розподіл Росії»
(1941)

- Білорусь та Таврида – ключі геополітики України
- Південно-східна Україна як об'єкт агресії Росії

**МИКОЛА
СЦІБОРСЬКИЙ**
(1898-1941)
«Націократія»
(1935)

- Антикомунізм, антилібералізм, антифашизм
- Концепція солідаризму (корпоративізму)

ДМИТРО АНДРІЄВСЬКИЙ
(1892-1976)

«Розбудова нації» (1927)

«До ідеологічно-статутарної підготовки організації українських націоналістів» (1929)

«Політика націоналізму» (1930)

«Союз з Польщею» (1931)

- Національна ідея (До ідеологічно...»)
- Національна революція («Політика націоналізму)
- Україна як щит Європи перед Азією, Московщиною

«Український народ може ...забезпечити свою оборонність лише в формі великої сильної національної держави; інакше він не стане нацією, а зостанеться етнографічною масою»

СТЕПАН ЛЕНКАВСЬКИЙ
(1904-1977)

**«Фільософічні підстави «Націоналізму» Донцова»
(1928)**

«Десять заповідей українського націоналіста» (1929)

**«Провідні ідеї сучасних культурних процесів в Україні»
(1974)**

«Здобудеш Українську Державу, або згинеш в боротьбі за Неї» («Десять заповідей...»)

Роль церкви в боротьбі українського народу («Провідні ідеї...»)

6. Ідеї ненаціоналістичних політичних сил Західної України

НАЦІОНАЛ-ДЕМОКРАТІЯ (партія УНДО)

- лібералізм
- ідеал – незалежна Україна
- тактика: поступовість, легальність, критика тероризму ОУН
- антибільшовизм

ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ (1877-1942)

Лідер УНДО

«Наші змагання» (1928)

«Національна преса – керманіч і виховник народу» (1930)

«УНДО і ОУН» (1934)

«За консолідацію українських національних сил» (1935)

МИХАЙЛО ГАЛУЩИНСЬКИЙ (1878-1931)

Голова товариства «Просвіта»

«Національне виховання» (1920)

«Михайло Драгоманов – ідеолог нової України» (1921)

«Одиниця і громада» (1921)

«За право до життя» (1930)

«Політика й мораль» (1931)

**МІЛЕНА РУДНИЦЬКА
(1892-1976)**

**«Чи треба нам окремих жіночих організацій?» (1919),
«Новий тип жінки» (1924),
«Націоналізм і фемінізм» (1929)
«Економічна незалежність жінки» (1934)
«Західна Україна під більшовиками» (1958)**

"Великий Голод був найбільшою катастрофою, яку Україна пережила – як щодо кількості жертв, так і щодо людських страждань"

Мілена Рудницька
українка, депутатка польського Сейму

- Націонал-ліберальний фемінізм

«Рівноправність була тільки засобом, який уможлиблював нам вступ у громадське життя в ролі співрішачого і співвідповідального чинника, який дозволяв нам зачати перетворювати і формувати світ, створений і сформований чоловіком»

МАТВІЙ СТАХІВ (1895-1978)

**Соціалістично-радикальна партія
«Чим є для нас соціалізм і демократія» (1931)
«Про державу» (1935)
«Демократія, соціалізм і національна справа»
(1936)**

- теорія політичних інститутів
- концепція демократії
- антифашизм
- антикомунізм

Ознаки демократичного режиму: 1) визнання народу єдиним носієм влади; 2) недоторканість прав і свобод людини; 3) рівність всіх перед законом; 4) розподіл влади; 5) вільний розвиток преси; 6) вільні вибори; 7) високий рівень політичної культури.

Політична думка на Закарпатті

**АВГУСТИН ВОЛОШИН
(1874-1945)**

Президент Карпатської України
Поміркований український націоналізм
**«Ко вопросу політичної консолідації»
(1923)**

**«Нинішнє політичне положення
Подкарпатської Русі» (1923)
«Наш націоналізм» (1935)
«Початки національного пробудження
на Підкарпатській Русі» (1936)
«Якої автономії домагаємося» (1938)
«Маніфест Уряду Карпатської України
до всіх громадян Карпатської України»
(1938)**